

Світовий досвід аналізу ефективності антикризових заходів подолання наслідків пандемії COVID-19

Шликова Вікторія Олександрівна,

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник сектора макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, НДЦ ІПР НАН України (м. Харків, Україна), e-mail: v.shlykova@ukr.net;

Леванда Олена Михайлівна,

кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник сектора макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, НДЦ ІПР НАН України (м. Харків, Україна), e-mail: helenlevanda@ukr.net

Пандемія COVID-19 стала безпрецедентним викликом для країн світу щодо розробки дієвих антикризових заходів подолання її наслідків на кожному з етапів розгортання. У наявних дослідженнях зустрічаються порівняння наслідків пандемії з Великою депресією кінця 20-х років минулого століття [1], відзначається її роль у поглибленні рецесії, що триває з 2007 р. [2]. Окремі дослідження присвячені моделюванню впливу COVID-19 на економіку країн та регіонів світу і містять сценарії для майбутніх періодів [3].

Міжнародні організації та національні інституції прогнозують суттєві відмінності у темпах відновлення економік розвинених країн та країн, що розвиваються, а також відмінності всередині країн за демографічними групами та видами економічної діяльності. На основі отриманих результатів здійснюються спроби розробити пропозиції, підходи та практичні рекомендації для подолання економічної кризи як на рівні окремих країн, так і в глобальному вимірі. Але, незважаючи на значний обсяг напрацювань, актуальним залишається питання щодо визначення ефективності вже запроваджених заходів з метою вибору поточних дій у відповідь на кризу, а також підвищення стійкості у майбутньому.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) провела масштабне дослідження із залученням державних установ країн-членів об'єднання, яким було запропоновано самостійно оцінити якість реагування на пандемію [4]. Були запропоновані три основні типи політичних заходів (категорій політичного реагування) для оцінювання, які відповідають основним фазам циклу управління ризиками (табл. 1).

Таблиця 1

Основні заходи реагування на пандемію COVID-19 [4]

Категорія політичного реагування	Типи політики
Готовність до надзвичайних ситуацій	Передбачення ризиків стихійних лих і форсайт
	Протоколи надзвичайних ситуацій
	Готовність критичних секторів
Управління кризою	Кризова комунікація
	Управління реагуванням на кризу
	Реакція всього суспільства
Відповідь та відновлення	Локдаун та обмеження
	Економічне та фінансове забезпечення
	Політика у сфері охорони здоров'я
	Соціальна політика

У результаті найменше оцінок від країн було отримано щодо готовності до пандемії, на другому місці за кількістю оцінок є категорія управління кризою і найбільше оцінок стосувалося заходів, що відносилися до відповіді та відновлення.

Це може свідчити про те, що саме в останній з перелічених категорій політичного реагування було застосовано найширший спектр заходів.

Одержані оцінки продемонстрували проблеми, в першу чергу, із недостатньою увагою та зусиллями, спрямованими на передбачення

Секція 3. Сучасні детермінанти забезпечення конкурентоспроможності та національної безпеки України

.....

ризиків і підтримку критичних секторів у більшості країн, що завадило адекватній відповіді на пандемію.

Зазначається необхідність забезпечення урядами країн більш цілеспрямованих, інформативних і послідовних повідомлень для громадськості під час розгортання кризи для зміцнення довіри та зменшення напруги у суспільстві. Крім того, експерти зазначають необхідність ширшого залучення громадянського суспільства, приватного сектора й інших учасників для підвищення прозорості прийняття рішень і сприяння впровадженню реагування на кризові ситуації.

Окремим викликом для країн стала міжвідомча співпраця, яка потребує відповідних цілям структур управління з чіткими повноваженнями. Ефективне антикризове управління має покладатися на заздалегідь визначені внутрішні канали зв'язку та звітності.

Країни достатньо швидко впроваджували заходи, спрямовані на підтримку бізнесу, самозайнятих осіб, домогосподарств, які більшою мірою були успішними. Але у випадку, зокрема, податкових заходів виявилися певні проблеми із їх спрямуванням на правильних бенефіціарів, а також ризики застосування податкових пільгових режимів у довгостроковій перспективі.

Результати дослідження продемонстрували серйозні проблеми в країнах із впровадження заходів, спрямованих на пом'якшення впливу кризи на здоров'я населення, а також недостатню спрямованість заходів на найбільш незахищені групи суспільства.

Слід зазначити, що у більшості наукових та аналітичних напрацювань, які стосуються оцінювання запроваджених антикризових заходів для подолання наслідків пандемії COVID-19, акцентується увага на тому, що одержані висновки не є остаточними, оскільки пандемія і викликана нею криза триває. Однак окремі результати можуть бути враховані іншими країнами при розробці відповідних політик і стратегій для кожної з фаз циклу управління ризиками.

Література

1. Silagadze A., Atanelishvili T., Silagadze N. Covid Depression and Search for a New Paradigm. *Bulletin of the Georgian national academy of sciences*. 2022. Vol. 16 (1). P. 121–126.

2. Tsoulfidis L., Tsaliki P. The Long Recession and Economic Consequences of the COVID-19 Pandemic. *Investigación económica*. 2022. Vol. 81 (321). P. 3–29.

3. Yoonkyung Choi, Hyun-ju Kim, Yoon Lee Economic Consequences of the COVID-19 Pandemic: Will It Be a Barrier to Achieving Sustainability? *Sustainability*. 2022. Vol. 14. 1629.

DOI: 10.3390/su14031629

4. First lessons from government evaluations of COVID-19 responses: A synthesis / OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) 21.01.2022. URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/first-lessons-from-government-evaluations-of-covid-19-responses-a-synthesis-483507d6/#component-d1e6394>

